

LA/Mikko Rynnänen

25.3.2021

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö STM065:00/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työ sopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Eläketurvakeskuksen lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työ sopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi hallitusohjelman mukainen perheva-paa uudistus. Sairausvakuutuslain vanhempainpäiväraahajärjestelmä ehdote-taan uudistettavaksi kokonaisuudessaan ja uudistuksesta johtuvat muutokset ehdotetaan tehtäväksi muun muassa työeläkelakeihin. Ehdotetut lait on tar-koitettu tulemaan voimaan 1.8.2022.

Eläketurvakeskuksen kanta

Eläketurvakeskus lausuu hallituksen esitysluonnoksesta siltä osin, kuin sillä voi olla vaikutusta työeläkejärjestelmän etuuksiin.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan vanhempainpäiväraahajärjestelmään useita muutoksia, joiden tarkoituksena on joustavoittaa vanhempainvapaiden käyt-töä ja edistää niiden tasaisempaa jakautumista vanhempien välillä. Kuten esi-tysluonnoksessa on todettu, vanhempien tulevat vanhempainvapaita koske-vat valinnat saattavat muuttaa päivärahojen jakautumista vanhempien kes-ken nykyisestä. Näillä muutoksilla voi olla vaikutuksia myös työeläkejärjestel-män palkattomien aikojen eläkekarttumaan. Työeläkemenon kasvun on vuonna 2085 arvioitu olevan noin 0,03 prosenttia palkkasummasta (27 mil-joonaa euroa vuoden 2019 tasossa). Arvio perustuu Kelan arvioimaan toden-näköiseen päivärahojen käytön jakautumisskenaarioon.

Uudistuksen jälkeen vanhempainpäivärahoja olisivat raskausraha, vanhem-painraha ja erityisraskausraha. Äitiysraha ja isyysraha poistuisivat uudistuksen myötä. Koska työeläkelakien palkattomien aikojen eläkekarttumaa, työura-eläkkeen myöntämisedellytyksiä ja tulevan ajan eläkkeen perusteena olevia ansioita koskevissa säännöksissä on viitattu vanhempainpäivärahoihin, esite-tään vastaavat terminologiset muutokset toteutettavaksi myös kyseisiin työ-eläkelakien säännöksiin. Ehdotetusta muutoksesta aiheutuisi muutoksia Kelan ja työeläkejärjestelmän väliseen tietoliikenteeseen, työeläkealan tietojärjes-telmiin ja verkkopalveluihin, työeläkeotteeseen, eläkepäättöksiin sekä

LA/Mikko Rynnänen

25.3.2021

viranomaisille tarjottaviin henkilön ansio- ja etuustietoihin. Lisäksi uudet etuuslajit tulisi huomioida tilastoinnissa.

Työeläkelakien mukaisten vanhuuseläkkeen, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen, täyden työkyvyttömyyseläkkeen, työuraeläkkeen sekä täysimääräisen kuntoutusrahan vaikutusta vanhempainpäivärahoihin ehdotetaan muutettavaksi. Ehdotetun muutoksen jälkeen kyseiset työeläkejärjestelmän etuudet vähennettäisiin vanhempainpäivärahasta, kun nykyisin vanhempainpäiväraha maksetaan niiden ajalta vähimmäismääräisenä. Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu muutoksen vaikutusta työeläkkeen saajien taloudelliseen asemaan. Esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeen saajilla vähimmäismääräisenkin vanhempainpäivärahan saamatta jääminen kuitenkin vaikuttaa heidän käytävissä olevien tulojensa määrään.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ei vähennetä muista sairausvakuutuksen päivärahaetuuksista (sairauspäiväraha, erityishoitoraha, kuntoutusraha). Eläketurvakeskuksen näkemyksen mukaan olisikin syytä pohtia, onko perusteltua säätää osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen vaikutuksesta vanhempainpäivärahaan muista päivärahaetuuksista poikkeavasti. Etuuksien päällekkäisyytilanteet lienevät joka tapauksessa harvinaisia, sillä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä on vähintään 61 vuoden ikä.

Päiväkohtaisesti maksettavaa kuntoutusrahaa lukuun ottamatta työeläkejärjestelmän etuudet vähennettäisiin vanhempainpäivärahoista siten, että vanhempainpäivärahasta vähennettäisiin päivää kohti eläkkeen kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa. Sairausvakuutuslakiin lisättäisiin lisäksi menettelysäännös, jonka perusteella Kansaneläkelaitos voisi ratkaista asian uudelleen ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta, jos henkilölle myönnettäisiin takautuvasti työeläkelakien mukainen vähennettävä etuus.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan työ sopimuslaissa käytetty termi ottolapsi korvattavaksi termillä adoptiolapsi. Eläketurvakeskuksen näkemyksen mukaan tämä yleiskielisestä käytöstä poistunut termi olisi samassa yhteydessä syytä päivittää myös työeläkelainsäädäntöön. Työntekijän eläkelaisissa käytetään termiä ottolapsi perhe-eläkettä koskevissa säännöksissä 55 §, 59 § ja 60 §. Vastaavat muutokset tulisi tehdä myös muihin työeläkelakeihin.

Eläketurvakeskus pitää hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettuja muutoksia kannatettavina. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen vaikutusta vanhempainpäivärahaan olisi kuitenkin hyvä vielä selvittää.

Eläketurvakeskus

Lausunto 2/2021

3 (3)

Hyväksytty ETK:n johtoryhmässä

LA/Mikko Rynnänen

25.3.2021

Eläketurvakeskus

Karoliina Kiuru

Maijaliisa Takanen